

ՉԱՅԼՏ ՀԱՐՈՒՏԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

XXII

Կը մաշեն ամեն ցաւ, կամ ալ զիրենք
Կրողէն կը մաշին: Չունին վերջը նոյն —
Ոմանք կը դառնան հոն՝ երբ դեռ այդ դէպք
Ձէր զրքած զիրենք, եւ յոյսով ծրփուն
Կ'հիսեն կեանքին ցանցն ստաջուան հանգոյն:
Ոյլ ծըռած, նրկուն, բռնած սարածամ,
Եղեց-ցուպին հետ՝ կ'իյնան մէջ համբուն —
Ոմանք աղօթք, գործ, ոմանք պատերազմ
Կ'ուզեն: Կ'ելլեն, կ'իյնան, նայած թ' ի՛նչ է իրենց Հոգիին կազմ:

XXIII

Միշտ ալ դուրս կու գայ ցաւէն նըւանուած՝
Բան մ'որ կարիքի խաթոցին նըման՝
Հազուապէս: Բայց ուր լեղիով լեցուած,
Չընչին թէն, բայց ետ կը բերէ ան
Ճրնուած մ'որ սիրքը պիտի յաւիտեան
Ուզէր դէն նետել (խաղ մը նուագի —
Գուցէ ձայն մը լոկ — իւրիկուն ամբան —
Գարուն — ծաղիկ-ծով) ինչպէս ցաւ վէրքի
Որ կը զարնէ ելէքսական շոթային մութ մեր կապանքին:

XXIV

Ինչպէ՛ս, ինչո՞ւ չենք կրնար հետազծել՝
Մըսքին փայլակը ամպէն իր ծագման,
Կը զգանք ցնցումն հոր, բայց անկար՝ ջընջել
Բորբոսն ու մուրը որ կը թողու ան,
Որ չ'ծրագրուած բաներէ բնական
Կ'երթայ չ'սպասուածին, կը մնայ տկնայառ
Ոգիներին՝ զորս ոչ մէկ գիւահան
Կըմայ կապել — ցուրտն, փոխուածն, մեռելն — դարձեալ
Միտածն, կորսուածն ու սրգացուածն — որմն ցաւ — մինչ քիչ ալ:

XXV

Կը թափառի միտքս, զայն կ'ուզեմ ետ ես՝
Նորհրդածելու մէջ աներակաց,
— Հոգիս ալ աներ փրկուածներուն պէս —
Յարուցանելու մեծութիւնք թալուած,

Պետութիւնք ինկած — Հօրն Հրգորաց,
Աղուրն հնօրեայ, պիտ' մընայ անվերջ,
Անքերի կաղապար բնութեան ձեռաց,
'Իւցազունք, ազասք՝ ձուլուած անոր մէջ,
Զըմաղ ու քաջ, երկրի — ծովու ճէրերը պերն:

XXVI

Քոմոմուէլք (*) արքայից, Հոռմ քաղաքամայր,
Անցեալի 'ւ այժմու աղուր՝ Իսալիան,
Պարսէզ աշխարհի եւ հանգիստալոյր
Արուեսից բերին՝ վընիռով բնութեան,
Ամայիւղ մէջ ալ՝ ինչ կայ քեզ ճըման,
Սէզերդ իսկ չըմաղ, խապանդ ուելի
Ճոխ քան այլ ճեղքու բերառաս շրջան,
Բեկորներդ քրքեղ, աւերներդ շնորհալի,
Անքիծ թուլանք՝ որ չէ երբեք եղծանելի:

XXVII

Հուսինն է ծագեր, քայց զիւր չէ դեռ,
Իր հետ երկինքն է բաժներ՝ մայրամուտն,
Կ'հոսի ծով — փայլ դէպ՝ Ալպեան բարձունքներ,
'Իէպի Ֆրիոլիոյ լեռները կապոյս,
Անամպ է երկին, լոյսերու խառնուրդ,
Հալած գոյներու տարածուն ծիածան,
Կ'երթայ ճիւղ անցեալ յառիսենին լուրք,
Անդին կասարն հեզ Տիանայ լեռան,
Հազուրին մէջ ծփուն կըղզի մ՝ երանութեան:

XXVIII

Մէկ աստղ կայ միայն իշխող իր կողմին
Աղուր երկրնի կէսին, դեռ սակայն
Կը ծրփայ պայծառ ծով արեգակին
Թաւալող՝ կասարն բլուրին Հրոնեսեան,
Կարծես ցայգն ու ճիւղ ելած՝ մըրցութեան,
Մինչեւ բնութիւն կարգն իր գրքնէ դարձեալ —
Հեզիկ կը հոսի խորաթոյր Պրէնթան՝
Բոյր ներարկելով վարդին սիրավառ,
Իր հետ առած Բոյրն անոր եւ պատկերին փայլ:

(*) Սօսիւում կը պահենք բնագրին բառը: Հայերէն (Հասարակապետ-
թիւն) օտա երկար բլալուն համար:

XXIX

Ու հեռուէն երկնի պատկերը, համայն
 Իր երանգներով շուրթի վրայ իջած,
 Պերն մայրամուտէն մինչ՝ աստղին ծագման՝
 Բազմազան կախարդ գոյներ տարածած,
 Իսկ հիմա քրժգոյն շուրթի մ' վերածուած
 Կը սրփռէ ծածկոյթն իր՝ վրայ լեռներուն,
 Ու դըլփինի մը պէս ցաւահալած,
 Որ հոգեվարփն՝ կը փափոխէ գոյն,
 Վերջին գոյնը ամենադուրն — մահուան մէջ գործ մայն:

XXX

Շիրիմ կայ յԱրկուա, սիւնաբարձ տապան,
 Անդ է Լօրայի (**), ա՛հ, սիրահարին
 Ոսկեռօտին, հոն կը դիմեն համայն
 Ծանօթներ ֆաղցր իր սրգեղբերին,
 — Ուխտաւորները անոր հանճարին:
 Ան ելաւ լեզու մը բարձրացնելու,
 Երկիրն փրկելու լծէ՛՛ տախներին,
 Սիրունու անունն կրող ծառըն (***) ջրելու
 Արցունքովն իր մեղեդիացած՝ հըռչակուելու:

XXXI

Կ'պահեն անիւնն իր, յԱրկուա ձի մեռաւ,
 Լեռնագիւղ մ'ուր ան փառին կասարէն՝
 Կեանքին ձորն ինկաւ, բնակիչ հոն իրաւ
 Հրպարս են իրմով, եւ արդարօրէն
 Երբ օտար հիացք իրենց գովն բերեն,
 Իր բնակատեղին ու շիրմին համար՝
 Պարզ ու յարգալի. եւ ոգեւորեն
 Դաւն ըզգացմունքով՝ իր ռին յարմար,
 Աւելի քան թէ բուրգ մ'ըլլար իր փառքի տանար:

XXXII

Մեղմ, խաղաղ գիւղակն այդ, բընակութեան
 Ոյն վայրէջէն է, որ ըլլար շինուած
 Մարդոց համար, որ մահը ա՛լ կը զգան,
 'Ն ապաւեն կ'ուզեն իրենց ֆայֆայուած
 Յոյսին՝ բըլբան մը շուրթն ապաստանած:

(**) Լօրա՝ մը հեռանակ Դափնի: Երբ դափնի ծառն է հոս: ()

(***) Բանաստեղծ Դաստյին կը վերաբերի:

Ու հեռուն քաղին եռուն կեանքը զուր՝
 (Իրենց նայուածքին հեռապատկերուած)
 Կը պարզուի իրենց դէմն անհրապոյր:
 Բաւ է իրենց՝ այժմ արեւուն շողին համբոյրն:

XXXIII

Զարդարելով լեռ, ծաղիկներ, սաղարթ,
 Շողով, կարկաչով, հոսով վրձակին,
 Ժամերը կ'անցնին մեղկօրէն հանդարտ.
 Թէեւ ծուլութիւն թրւի նայուածքին,
 Իր բարոյականն ունի բայց մեկին.
 Թ' ապրիլ կ'վարժեցնէ մեզ ընկերութիւնն,
 Առանցնութիւնն ալ մեզ՝ մահուան պարսփին,
 Շողոմորթի չըկան. սրնափառութիւն
 Զ'օգներ. մինակ — պիտ' ճրգնի մարդն հետն իր Աստուծոյ —

XXXIV

Կամ դեւերուն հետ, որ կ'թուլցնեն մարդկանց
 Զօրութիւնն ազնիւ մրճածմունքներուն,
 Ու որս կ'որոնեն — անձեր ճիւղամած —
 Անոնց մէջ, որոնք ունին այդ հակումն,
 Որ կը սիրեն մութն ու վրհասութիւն,
 'Ն ինքզինքնին ցաւի նախասահմանած,
 Ցաւ՝ որ չէ նման անցուկ խիթերուն,
 Կ'րնեն արեւն զերդ արիւն խաթարուած,
 Երկիրը շիրիմ, շիրիմը դժոխք խաւարամած:

XXXV

Փերաւա, փողոցդ բուսառատ ու լայն,
 Համաչափ՝ այդպէս չէին լըփուելու,
 Անիծեալ թրոզ տոնին այդ էստեան՝
 Հինաւուրց կայան բրնձակալներու,
 Պարիսպէդ ներս ոյժն իր մնաց ի զօրու,
 Մերք իբր խընամոդ եւ մերք բրնձաւոր
 Ըստ տրամադրութեան չընչին ոյժերու
 Իր լարափոփոխ՝ մղելով զանոնք, որ
 Կրէին պսակն, որ Դանթէն էր կրած հակսին մի օր:

Թրգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԼՈՐԵ ՊԱՅՐԸՆ